

**Euroopan talous- ja sosiaalikomitean lausunto aiheesta ”Kriisi, koulutus ja työmarkkinat”
(oma-aloitteinen lausunto)**

(2011/C 318/08)

Esittelijä: **Mário SOARES**

Euroopan talous- ja sosiaalikomitea päätti 20. tammikuuta 2011 työjärjestyksensä 29 artiklan 2 kohdan nojalla antaa oma-aloitteisen lausunnon aiheesta

Kriisi, koulutus ja työmarkkinat.

Asian valmistelusta vastannut ”työllisyys, sosiaalasiat, kansalaisuus” -erityisjaosto antoi lausuntonsa 27. kesäkuuta 2011.

Euroopan talous- ja sosiaalikomitea hyväksyi 13.–14. heinäkuuta 2011 pitämässään 473. täysistunnossa (heinäkuun 14. päivän kokouksessa) seuraavan lausunnon yksimielisesti.

1. Suositukset

Jäsenvaltioita kehoitetaan

- estämään se, että toimenpiteet talouskriisistä ja valtionvelasta selviytymiseksi vaarantavat julkiset investoinnit yleissivistävään ja ammatilliseen koulutukseen
- kiinnittämään keskipitkän aikavälin talousarviotavoitteita arvioidessaan erityistä huomiota yleissivistävään koulutukseen, tutkimukseen ja ammatilliseen koulutukseen tehtäviin julkisiin investointeihin niiden jatkuvuuden ja lisäämisen varmistamiseksi
- painottamaan parempien äidinkielen taitojen hankkimista sekä tieteen, teknologian, tekniikan ja matematiikan opetusta
- parantamaan hyvissä ajoin annettavaa opinto- ja ammatinohjausta ottaen huomioon työmarkkinoiden tarpeet
- edistämään yrittäjähenkisyyttä kaikilla koulutustasoilla
- edistämään eurooppalaisen tutkintojen viitekehyksen asianmukaista soveltamista ja kansallisten tutkintojärjestelmien kehittämistä
- kehittämään lisäkoulutusmahdollisuuksia, joissa ei unohdeta digitaalisten välineiden käyttöä, opintonsa keskeyttäneille nuorille sekä työntekijöille, joiden koulutustaso on alhainen
- kunnioittamaan yksilöllistä oikeutta laadukkaaseen ammatilliseen koulutukseen, josta myönnetään todistus, koulutustasosta ja sopimustyyppistä riippumatta
- edistämään erilaisissa (virallisissa ja epävirallisissa) koulutuspuiteissa sekä ammatillisen toiminnan harjoittamisen yhteydessä hankittujen taitojen tunnustamista, validointia ja sertifiointia

— käyttämään EU:n rahastojen, erityisesti Euroopan sosiaalirahaston, varoja yleissivistävän ja ammatillisen koulutuksen tukemiseksi

— tukemaan työelämään siirtymisen ohjelmia sekä kannustamaan yrityksiä käyttämään kyseisiä välineitä vakaiden työpaikkojen luomiseksi

— lisäämään opettajan ammatin arvostusta edistämällä opetyön kunnioitusta ja opettajien jatko- ja täydennyskoulutusta sekä parantamalla opettajien työoloja ja palkkoja.

2. Johdanto

2.1 Vuonna 2008 alkanut rahoituskriisi johti pahimpaan talouskriisiin sitten 1930-luvun ja maailman BKT:n merkittävimpään supistumiseen toisen maailmansodan jälkeen. Tästä syystä Euroopassa vallitsee nykyisin syväkävvyä taloudellinen ja sosiaalinen kriisi, jonka seurauksena tuhannet yritykset – erityisesti pk-yritykset – lopettavat toimintansa, työttömyys kasvaa, palkkoja lasketaan, sosiaaliturvajärjestelmiin tehdään budjettileikkauksia, kulutusveroja nostetaan, välttämättömien hyödykkeiden kustannukset nousevat ja köyhyys ja sosiaalinen syrjäytyminen kärjistyvät.

2.2 Käsillä olevassa lausunnossa ei ole tarkoitus analysoida kriisin syitä vaan tuoda esiin kielteiset vaikutukset, joita kriisi on aiheuttanut ja aiheuttaa yhteiskuntarakenteessa, sekä esitellä joitakin välttämättömiä strategioita kriisin vaikutusten vähentämiseksi ja niistä selviytymiseksi.

2.3 Lausunnossa tarkastellaan yleissivistävän ja ammatillisen koulutuksen merkitystä keskeisinä välineinä kriisin voittamiseksi, yleissivistävän ja ammatillisen koulutuksen sekä työelämän välisiä yhteyksiä, nuorten integroimista työmarkkinoille, yritysten tarpeita ja vastuuta työntekijöidensä koulutuksessa sekä kunnollisten ja laadukkaiden työpaikkojen luomisen edistämistä.

2.4 Lausunnossa katsotaan lisäksi, että eurooppalaisen sosiaalimallin säilyttäminen edellyttää koko yhteiskunnalta yhteistä ponnistusta, joka perustuu luovuuteen ja yhteisvastuun henkeen.

3. Yleistä

3.1 Kysymystä analysoitaessa ovat erityisen merkittäviä seuraavat neljä Euroopan komission tuotetta aloitetta:

- "Uuden osaamisen ja työllisyyden ohjelma: Eurooppa tähtää täystyöllisyyteen" -aloite ⁽¹⁾, jossa asetetaan seuraavat painopisteet 75 prosentin työllisyysasteen saavuttamiseksi 20–64-vuotiaiden ikäryhmässä vuoteen 2020 mennessä: työmarkkinoiden toiminnan parantaminen, työvoiman ammattitaidon parantaminen, työn laadun ja työolojen parantaminen sekä työpaikkojen luomista ja työvoiman kysyntää edistävien toimien tehostaminen ⁽²⁾
- "Nuoret liikkeellä" -aloite ⁽³⁾, jolla pyritään tukemaan nuorten potentiaalia tavoitteena älykäs, kestävä ja osallistava kasvu Euroopan unionissa ⁽⁴⁾
- aihetta "Koulunkäynnin keskeyttämisen vähentäminen: ratkaiseva osa Eurooppa 2020 -strategiaa" ⁽⁵⁾ käsittelevä tiedonanto, jossa analysoidaan koulunkäynnin keskeyttämisen vaikutuksia yksilöihin, yhteiskuntaan ja talouteen, esitetään tiivistetysti keskeyttämisen syyt ja kuvaillaan nykyisiä ja tulevia EU-tason toimia
- eurooppalainen tutkintojen viitekehys, jonka avulla pyritään helpottamaan jäsenvaltioiden koulutusjärjestelmien keskinäistä vertailua, mikä mahdollistaa oppimiseen liittyvän liikkuvuuden lisäämisen sekä osaamisen, taitojen ja valmiuksien tunnustamisen EU:n tasolla.

Kaikkia edellä mainituissa asiakirjoissa kehoitetaan tiivistämään yhteistyötä yleissivistävän ja ammatillisen koulutuksen sekä työmarkkinoiden välillä. ETSK kannattaa tätä näkemystä.

3.1.1 Komitea panee lisäksi merkille, että komissio aikoo ottaa vuonna 2012 käyttöön EU:n osaamispanoraaman, jonka avulla on tarkoitus varmistaa entistä suurempi avoimuus sekä työnhakijoita ja työntekijöitä että yrityksiä ja/tai julkishallinnon viranomaisia ajatellen. Osaamispanoraama on saatavilla verkossa, ja se sisältää työmarkkinoiden kehitystä ennustavien kansallisten elinten verkostoitumisen ansiosta saatavia ajantasaistettuja ennusteita osaamisen tarjonnasta ja kysynnästä vuoteen 2020 saakka.

3.1.2 Työntekijöiden osaamista ja työmarkkinoiden tarpeita analysoitaessa on myös aiheellista tähdentää eurooppalaisten alakohtaisten neuvostojen merkitystä työmarkkinaosapuolten toimintafoorumina. Niiden avulla voidaan nopeuttaa kunkin maan neuvostojen ja seurantaryhmien aiemmin toimittamien tietojen ja hyvien käytänteiden vaihtoa. ⁽⁶⁾

3.2 Kriisi ja työmarkkinat

3.2.1 Rahoitus- ja talouskriisillä on tuhoisa vaikutus työmarkkinoihin. ILO:n mukaan työttömien lukumäärä koko maailmassa vuonna 2010 oli 250 miljoonaa, mikä merkitsi

työttömyysasteen nousua kyseisenä vuonna 5,7 prosentista 6,2 prosenttiin. Monissa maissa työttömyys on lisäksi kulkenut käsi kädessä työpaikkojen laadun heikkenemisen ja entistä epävarmemman työllisyysilanteen kanssa.

3.2.2 Eurostatin mukaan tammikuussa 2011 kokonaistyöttömyysaste oli 9,9 prosenttia euroalueella ja 9,5 prosenttia EU:n 27 jäsenvaltiossa; työttömiä oli euroalueella 15 775 000 ja EU:n 27 jäsenvaltiossa 23 048 000, joista lähes viisi miljoonaa oli pitkäaikaistyöttömiä.

3.2.3 Vuoden 2008 lopun ja vuoden 2011 helmikuun välisenä aikana työttömyysaste EU:n 27 jäsenvaltiossa nousi 7,7 prosentista 9,5 prosenttiin (miesten työttömyys nousi 6 prosentista 9,5 prosenttiin, naisten 7,5 prosentista 9,6 prosenttiin ja nuorten 19,7 prosentista 20,4 prosenttiin).

3.2.4 Edellä mainituista luvuista ei kuitenkaan käy ilmi se, että erot jäsenvaltioiden välillä ovat erittäin merkittäviä (vaihdellen Alankomaiden 4,3 prosentista Espanjan 20,5 prosenttiin). Luvut eivät ole myöskään kovin havainnollisia eräiden työttömyydestä erityisesti kärsivien väestöryhmien osalta (maahanmuuttajat ja iäkkäät työntekijät).

3.2.5 15–25-vuotiaiden ikäryhmään kuuluvien nuorten työttömyysaste on 20,4 prosenttia, ja se on noussut neljä prosenttiyksikköä vuoden 2008 ensimmäisen kolmanneksen ja vuoden 2009 ensimmäisen neljänneksen välisenä aikana. Kyseisen ikäryhmän pitkäaikaistyöttömyys on lisäksi noussut lähes 30 prosenttiyksikköä vuoden 2008 kevästä lähtien niin, että 5,2 miljoonasta pitkäaikaistyöttömästä nuoria on 1,2 miljoonaa.

3.2.6 Matalapalkkaisilla työntekijöillä (joilla on yleensä alhaisempi koulutustaso) on kahdesta kolmeen kertaa suurempi riski joutua työttömäksi kuin korkeampaa palkkaa nauttivilla työntekijöillä.

3.2.7 Jälleen kerran tilanne on nuorten osalta huonoin, sillä alhaisen palkan todennäköisyys nuorilla (huolimatta siitä, että heidän koulutustasonsa on yleensä korkeampi) on kaksi kertaa suurempi kuin keski-ikäisillä työntekijöillä.

3.2.8 Eurostatin ⁽⁷⁾ mukaan vuonna 2007 – toisin sanoen vielä ennen kriisiä – 79 miljoonaa ihmistä oli vaarassa joutua köyhyyteen, ja 32 miljoonaa ihmistä eli köyhyydessä. Huolimatta siitä, että työnteko pienentää köyhyysriskiä, "työtä tekevien köyhyydestä" kärsii ainakin 17,5 miljoonaa työntekijää. ⁽⁸⁾

3.2.9 Luoduille työpaikoille on ollut ominaista lisääntynyt epävarmuus; tämä koskee erityisesti nuoria. Seuraukset asianosaisille ja yhteiskunnalle ovat olleet moninaisia (myöhäinen itsenäistyminen, riippuvuus vanhemmista, avioliittoa ja lasten hankintaa koskevien päätösten lykkääminen). ⁽⁹⁾ Huomattakoon, että epävarmuuden käsitteellä ei viitata määräaikaisiin työsopimuksiin, vaan niiden väärinkäyttöön tilanteessa, jossa työvoiman tarve on tunnetusti muuttumaton.

⁽¹⁾ KOM(2010) 682 lopullinen.

⁽²⁾ Ks. ETSK:n lausunto "Uudet taidot uusia työpaikkoja varten", EUVL C 128, 18.5.2010, s. 74.

⁽³⁾ KOM(2010) 477 lopullinen.

⁽⁴⁾ Tähän liittyen ks. aiheesta "Nuoret liikkeellä" annettu ETSK:n lausunto, EUVL C 132, 3.5.2011, s. 55.

⁽⁵⁾ KOM(2011) 18 lopullinen.

⁽⁶⁾ Ks. ETSK:n lausunto "Ammattitaidon mukauttaminen muuttuvan teollisuuden ja palvelualan tarpeisiin – työllisyys- ja ammattitaitokysymyksiä käsittelevien Euroopan tason alakohtaisten neuvostojen mahdollisen perustamisen merkitys", EUVL C 347, 18.12.2010, s. 1.

⁽⁷⁾ *Statistics in Focus* (46/2009).

⁽⁸⁾ Ks. ETSK:n lausunto "Työnteko ja köyhyys", EUVL C 318, 23.12.2009, s. 52.

⁽⁹⁾ *Youth in Europe – A statistical portrait 2009*.

3.2.10 ETSK katsoo, että suurimpia ongelmia ja haasteita ovat

- a) ristiriita meneillään olevan talouden elpymisen – maiden välillä on tosin merkittäviä eroja – ja työmarkkinatilanteen jatkuvan huonontumisen välillä, mikä ilmenee erityisesti niin, ettei kasvua seuraa työllisyyden parantuminen. ETSK yhtyy ILO:n viimeisimmässä maailman työllisyysraportissaan⁽¹⁰⁾ esittämään tähän liittyvään varoitukseen sekä aiheesta ”Vuoropuhelua kasvusta ja työllisyydestä Euroopassa”⁽¹¹⁾ pidetyn äskettäisen kokouksen päätelmiin.
- b) vaikean työmarkkinatilanteen aiheuttama sosiaalinen eriarvoisuus erityisesti, kun kyse on nuorista (huolimatta siitä, että heidän koulutustasonsa on aiempien sukupolvien koulutustasoa korkeampi) ja pitkäaikaistyöttömistä
- c) Euroopan väestötilanne, erityisesti työikäisen väestön ikääntyminen, joka voi pahentaa osaamisvajetta työmarkkinoilla
- d) yhä nopeammat muutokset työn luonteessa. Euroopan ammatillisen koulutuksen kehittämiskeskus (*European Centre for the Development of Vocational Training*, CEDEFOP) mukaan korkeasti koulutettujen kysyntä voi kasvaa 16 miljoonalla vuoteen 2020 mennessä ja keskitason koulutuksen hankkineiden 3,5 miljoonalla, kun taas heikosti koulutettujen kysyntä voi vähentyä 12 miljoonalla. Osaamisvajetta näyttää pahenevan erityisesti tieteen, teknologian, tekniikan, matematiikan, energian, tieto- ja viestintäteknologian, ympäristöystävällisen liikenteen, ympäristön ja terveyden alalla. Uudet työpaikat eroavat luonteeltaan yhä enemmän katoavista työpaikoista, ja työttömien integroituminen takaisin työmarkkinoille muuttuu alati vaikeammaksi.

3.3 Kriisi ja koulutus

3.3.1 Koulutus on yksilöiden henkilökohtaisen kehittymisen, tuotannolliseen toimintaan osallistumisen, yhteiskuntien yhteenkuuluvuuden ja elinolojen parantamisen väline. Eurostatin mukaan ihmisillä, joilla on korkeampi koulutustaso, on pidempi elinajanodote.

3.3.2 Alhainen koulutustaso on yhteydessä köyhyyteen ja sosiaaliseen syrjäytymiseen, minkä johdosta osallistamista koskeissa politiikoissa painotetaan julkisten palveluiden (erityisesti yleissivistävän ja ammatillisen koulutuksen) saatavuuden varmistamista.

3.3.3 Eurooppa 2020 -strategiassa korostetaan ajatusta, että Euroopassa on parannettava koulutusta esikouluopetuksesta korkea-asteen koulutukseen tuottavuuden lisäämiseksi ja eriarvoisuuden ja köyhyyden torjumiseksi. Strategia perustuu vakaumukseen, jonka mukaan EU voi vaurastua ainoastaan, jos väestöllä on taidot, joiden avulla se voi antaa oman panoksensa osaamiseen perustuvaan talouteen ja hyötyä siitä.

⁽¹⁰⁾ *Global Employment Trends report* (www.ilo.org).

⁽¹¹⁾ *Dialogue on Growth and Employment in Europe*, 13. maaliskuuta 2011, Wien (www.ilo.org).

3.3.4 ETSK yhtyy Euroopan komission asiakirjassa ”Euroopan digitaalistrategia” ilmaisemaan huoleen, Euroopan jälkeensä jääneisyydestä uusien teknologioiden soveltamisessa ja tähden-tää, että 30 prosenttia eurooppalaisista ei ole koskaan käyttänyt internetiä ja että EU:n tutkimus- ja kehityksenmenot tieto- ja viestintäteknikkojen alalla ovat ainoastaan 40 prosenttia Yhdysvaltojen menoista. Digitaalisten välineiden käytön opettelu esikouluikäisestä alkaen edistää osallisuutta.

3.3.5 ETSK toteaa lisäksi, että EU:lla on edelleen Yhdysvaltoihin ja Japaniin verrattuna innovointivaje, johon on vastattava nostamalla korkeasti koulutettujen henkilöiden määrää, lisäämällä jäsenvaltioiden ja yritysten investointeja tutkimukseen ja kehittämiseen sekä parantamalla tieteen, teknologian ja tuotannollisen toiminnan välisiä yhteyksiä. Komitea toteaa lisäksi, että termi ”innovointi” käsittää myös työn organisoimisen ja sosiaalisen innovoinnin.

3.3.6 Komission kaksi tärkeää koulutustavoitetta Eurooppa 2020 -strategian osalta ovat

- a) koulunkäynnin keskeyttäneiden osuuden vähentäminen alle 10 prosenttiin
- b) korkeakoulu- tai vastaavan tutkinnon suorittaneiden 30–34-vuotiaiden osuuden nostaminen 40 prosenttiin.

3.3.7 ETSK on komission tavoin huolestunut koulunkäynnin keskeyttämisestä. Kyseessä on monitahoinen ilmiö, jolla on vakavia seurauksia niiden työpaikkojen laatuun, joita nuoret voivat tavoitella, ja jonka vähentäminen edellyttää määrätietoista poliittista sitoutumista sekä uusia lähestymistapoja ja toimintamenehtelmiä.

3.3.8 Komission mukaan vuonna 2009 yli 6 miljoonaa nuorta (14,4 prosenttia 18–24-vuotiaista nuorista) lopetti koulunkäyntinsä tai ammatilliset opintonsa suoritettuaan vain ylemmän perusasteen tai sitä alemman tason oppimäärän; heistä 17,4 prosenttia suoritti ainoastaan alemman perusasteen koulutuksen.⁽¹²⁾ Tämä merkitsee, että koulunkäynnin keskeyttävien keskimääräisen lukumäärän vähentäminen jo yhdellä prosenttiyksiköllä loisi joka vuosi lähes puolen miljoonan koulutetun, työelämään valmiin nuoren potentiaalin.

3.3.9 Luokallejäämisaste on toinen tärkeä tarkasteltava edellyttävä seikka. Vuoden 2009 PISA-tutkimuksen mukaan luokallejäämisaste perusasteen koulutuksessa on Irlannissa 11 prosenttia, Espanjassa 21 prosenttia ja Alankomaissa ja Portugalissa jopa 22,4 prosenttia. Ylemmän perusasteen koulutuksessa suuntaukset ovat samat, ja luokallejäämisaste vaihtelee Suomen 0,5 prosentista Espanjan 31,9 prosenttiin.

⁽¹²⁾ *Grade Retention during Compulsory Education in Europe: Regulations and Statistics*, EURYDICE, tammikuu 2011.

3.3.10 Eurostatin vuoden 2009 tietojen mukaan korkea-asteen koulutuksessa ja tutkimuksessa korkea-asteen tutkinnon suorittaneiden osuus Euroopassa oli kyseisenä vuonna ainoastaan 32,3 prosenttia. Talousarvioleikkaukset suurimmassa osassa maita ⁽¹³⁾ vaarantavat vielä entisestään korkeakoulututkimuksen, millä on vaikutuksia moniin talouden ja yhteiskunnan aloihin (tekniikka, lääke-, yhteiskunta- ja humanistiset tieteet).

4. Erityistä: ETSK:n ehdotukset

4.1 Koulutuksen vahvistaminen kriisiaikana

4.1.1 Kriisiaikana on tärkeää muistuttaa siitä, että koulutus on ihmisten perusoikeus ja julkinen hyödyke, joka on turvattava kaikille tasavertaisin edellytyksin ja korvauksetta ilman minkäänlaista syrjintää ja ottaen huomioon sukupuoliluottavuus.

4.1.2 Kriisiaikoina koulutusinvestointeja ei tule pitää ongelmana, vaan ratkaisuna, jotta kriisistä voitaisiin selviytyä parhaalla mahdollisella tavalla. Näin ollen jäsenvaltioiden kannustamiseksi investoimaan entistä enemmän ja johdonmukaisemmin koulutusalaan niitä olisi kehotettava kiinnittämään erityistä huomiota yleissivistävään koulutukseen, tutkimukseen ja ammatilliseen koulutukseen tehtäviin julkisiin investointeihin keskipitkän aikavälin talousarviotavoitteitaan arvioidessaan.

4.1.3 On myös tärkeää muistaa, että koulutus on koko yhteiskunnalle kuuluva kollektiivinen tehtävä. Koulu on erikoistunut laitos, jolla on ammattimainen henkilöstö. Se ei voi eikä sen pidä toimia eristyksissä, vaan sen on ennemminkin oltava vuorovaikutuksessa perheiden kanssa, joiden rooli on korvaamaton, ja käytävä myös jatkuvaa vuoropuhelua yhteisön sekä talous- ja yhteiskuntaelämän toimijoiden kanssa.

4.1.4 ETSK on vakuuttunut siitä, että vankkojen perustaitojen hankkiminen lisää oppilaiden sopeutumiskykyä ja että mitä onnistuneempi tämä hankkimisprosessi on sitä helpommin voidaan opinto- ja ammatillisessa ohjauksessa ottaa huomioon markkinoiden tarpeet.

4.1.5 Opetuksessa on erityisesti

- a) autettava oppilaita suodattamaan heidän vastaanottamaansa tietoa ja oppimaan hyödyntämään sellaista tietoa, jonka avulla he pystyvät parhaiten suunnittelemaan tulevaa elämäänsä ja työuraansa
- b) kannustettava kriittisyyteen ja sellaisen tiedonhalun ja yrittäjähenkisyyden kehittämiseen, joka mahdollistaa aloitteiden tekemisen ja ongelmien ratkaisemisen. Tässä mielessä koulujen ja yritysten keskinäinen vuorovaikutus voi olla erittäin hyödyllistä
- c) kehitettävä oppilaiden todellisuudentajua, jotta he hyväksyvät sen, että oppiminen vaatii ponnistelua, ja tunnustavat oppimisen arvon. On tärkeää saada oppilaat ymmärtämään, että

⁽¹³⁾ Latviassa yliopistoja vuonna 2009 koskeneen 48 prosentin talousarvioleikkauksen jälkeen toteutettiin vuonna 2010 uusi yliopistoihin kohdistunut 18 prosentin leikkaus; Italiassa suunnitellut vuoteen 2013 ulottuvat talousarvioleikkaukset ovat suuruudeltaan 20 prosenttia; Kreikassa toteutetut leikkaukset ovat olleet suuruudeltaan 30 prosenttia; Yhdistyneessä kuningaskunnassa toteutettujen vuoteen 2014–2015 mennessä noin 40 prosentin talousarvioleikkaukset.

oppiminen maksaa vaivan ja että kulttuuri ei ole pelkästään kuluttamista vaan myös omaksumista ja muokkaamista varten

- d) tarjottava vankka peruskoulutus erityisesti, kun kyse on äidinkielen ja matematiikan osaamisesta sekä muusta tietämyksestä ja osaamisesta, jota asianmukainen integroituminen Euroopan laajuisille työmarkkinoille edellyttää, etenkin useiden nykykielten opiskelusta jo alaluokilta lähtien, sekä edistettävä samalla entistä parempia valmiuksia elinikäiseen oppimiseen
- e) kehitettävä kunkin yksilön luovia ja esteettisiä valmiuksia, jotka voivat rohkaista avoimeen suhtautumiseen kulttuuria ja innovointia kohtaan
- f) pyrittävä kaiken kaikkiaan kasvattamaan vapaita ja yhteisvastuullisia kansalaisia, jotka ovat tietoisia oikeuksistaan ja velvollisuuksistaan ja kykenevät tekemään ihmisarvoista työtä parhain mahdollisin edellytyksin.

4.1.6 Tämä edellyttää nykyistä kattavampaa ja monipuolisempaa opettajien perus- ja jatkokoulutusta, joka inspiroi opettajia ja auttaa heitä omaksumaan uudenlaisia, heidän kohtamiinsa haasteisiin (uudet teknologiat, työmarkkinoiden uudet tarpeet, monikulttuurinen ympäristö yhä useampine maahanmuuttajataustaisine oppilaineen jne.) soveltuvia pedagogisia menetelmiä. Jäsenvaltioiden on edistettävä opetustyön kunnioitusta ja helpotettava opettajien jatko- ja täydennyskoulutusta sekä parannettava opettajien työoloja ja palkkoja.

4.1.7 Koulutuksen on katettava kaikki elämänvaiheet esikouluopetuksesta korkea-asteen ja aikuiskoulutukseen sekä tapahduttava eri oppimisympäristöissä – virallinen, epävirallinen ja arkioppiminen. Jäsenvaltioiden on kehitettävä sitä tulevaisuuden taloudellisten ja yhteiskunnallisten haasteiden mukaisesti: osaamisyhteiskunnat ja korkean tuottavuuden matalahiiliset taloudet.

4.1.8 ETSK suosittaakin, että Euroopan unioni

- a) täyttää sitoumukset, jotka se tekee "Nuoret liikkeellä" ja "Uuden osaamisen ja työllisyyden ohjelma" -aloitteissa sekä tiedonannossa "Koulunkäynnin keskeyttämisen vähentäminen"
- b) tutkii mahdollisuutta käyttää EU:n rahastoja saavuttaakseen yleissivistävää ja ammatillista koulutusta sekä tutkimusta ja kehittämistä koskevat EU:n tavoitteet
- c) tukee työelämään siirtymisen ohjelmia ja kannustaa hallituksia ja yrityksiä käyttämään kyseisiä välineitä vakaiden työpaikkojen luomiseksi
- d) vahvistaa, kehittää ja syventää eritasoisia opiskelijavaihto-ohjelmia.

Komitea suosittaa lisäksi, että jäsenvaltiot

- a) ryhtyvät toimenpiteisiin, jottei talous- ja erityisesti valtionvelkakriisistä selviytyminen vaaranna julkisia investointeja kansallisiin yleissivistävän ja ammatillisen koulutuksen järjestelmiin
- b) säilyttävät investoinnit tutkimukseen ja kehittämiseen (ja mahdollisuuksien mukaan lisäävät niitä)
- c) käynnistävät ja koordinoivat aloitteita tieteen, teknologian, tekniikan ja matematiikan opetusvälineiden parantamiseksi
- d) ryhtyvät toimenpiteisiin, joilla lisätään opetustyön arvostusta, jotta opettajien tehtävien suorittamista ei kyseenalaisteta ⁽¹⁴⁾
- e) ottavat käyttöön opinto- ja ammatinohjausjärjestelmiä parantaakseen tiedottamista työmarkkinoille pääsyn kannalta keskeisistä ammatillisista taidoista sekä siitä, miten niitä hankitaan
- f) kehittävät vaihtoehtoisia koulutusohjelmia koulunkäyntinsä keskeyttäneille nuorille sekä niille, joiden työ ei vaadi korkeaa osaamistasoa
- g) ratkaisevat luokalle jäämisen ongelman tarjoamalla heikoimmille oppilaille tuki-infrastruktuureja
- h) kannustavat yrityksiä ottamaan nuorten työkokemus entistä paremmin huomioon
- i) edistävät yrittäjähenkisyyttä kaikilla koulutustasoilla.

4.1.9 ETSK on tietoinen siitä, että muutoksen aikoina yritykset edellyttävät työntekijöiltään erityisosaamista. Tämä kysyntä onkin otettava koulutusjärjestelmissä entistä paremmin huomioon, ja koulutusjärjestelmät on mukautettava siihen vankkojen perustaitojen hankkimisen jälkeen.

4.1.10 Yleissivistävän ja ammatillisen koulutuksen yhdistävät kaksijakoisesta oppimisjärjestelmästä, jossa nuoret siirtyvät työelämään opintojensa päätyttyä, on joissakin Euroopan maissa saatu myönteisiä tuloksia, minkä johdosta sitä on aiheellista tutkia.

4.1.11 ETSK on tietoinen siitä, että koulutus kuuluu jäsenvaltioiden vastuulle, mutta katsoo, että Euroopan unioni voi tukea jäsenvaltioita yhtäältä kannustamalla niitä täyttämään unionin tavoitteet ja käyttämällä tähän tarkoitukseen avointa koordinoitimenetelmää ja toisaalta luomalla nykyistä suotuisammat olosuhteet esimerkiksi siten, ettei yleissivistävään ja ammatilliseen koulutukseen tehtäviä investointeja oteta huomioon julkisen talouden alijäämää laskettaessa.

⁽¹⁴⁾ Ks. ETSK:n lausunto ”Opettajankoulutuksen laadun parantaminen”, EUVL C 151, 17.6.2008, s. 41.

4.2 Oppimisen arvostaminen – koulusta työelämään

4.2.1 Meneillään olevat muutokset (kansainvälisen kilpailun lisääntyminen, tieteellis-tekninen vallankumous, ilmastonmuutos, voimakkaasti kasvavien talouksien nopea kehitys, väestön ikääntyminen) edellyttävät, että työvoima on entistä osaavampaa ja koulutetumpaa.

4.2.2 Sukupolvien vaihtuminen ei yksinään riitä nostamaan koulutustasoa, sillä monet nuoret, joilla on korkea koulutustaso, tekevät vähäistä ammattitaitoa vaativaa työtä. Epäsuhta saadun koulutuksen ja tehdyn työn luonteen välillä voikin johtaa ammattipätevyuden arvostuksen alenemiseen.

4.2.3 ETSK katsoo, että ongelma on ratkaistavissa kehittämällä laadukkaita työpaikkoja, ja antaa siksi tunnustusta ILO:n puolustamalle ihmisarvoisen työn arvolle.

4.2.4 Onkin tärkeää investoida aktiivisiin työllisyys- ja ammattikoulutuspolitiikkoihin, joita tuetaan EU:n rahastoista, erityisesti Euroopan sosiaalirahastosta ⁽¹⁵⁾.

4.2.5 On myös tärkeää muistaa, että työpaikkojen luominen riippuu yritysten dynaamisuudesta, mikä edellyttää, että poistetaan tarpeettomat taloudelliseen toimintaan liittyvät hallinnolliset rasitteet erityisesti, kun kyse on uusien yritysten perustamisesta.

4.2.6 Tässä yhteydessä ETSK suosittaa seuraavia ensisijaisia aloitteita:

4.2.6.1 Nuorten työmarkkinoille integroitumisen edistäminen

a) Parannetaan opinto- ja ammatinohjausjärjestelmiä tarjoamalla entistä täsmällisempiä tietoja työmarkkinoiden kehityksestä ja tarpeista, vaadittavasta ammatillisesta osaamisesta sekä keinoista sen hankkimiseksi.

b) Luodaan työelämään siirtymisen ohjelmia harjoittelujaksojen tai työpaikalla tapahtuvan oppimisen avulla.

c) Kehitetään erityisohjelmia koulunkäyntinsä keskeyttäneille nuorille sekä niille, jotka ovat matalan osaamistason työtehtävissä.

d) Varmistetaan, ettei työsopimustyyppillä (vakituinen tai määräaikainen) ole yhteyttä työntekijän ikään, jottei nuoria työntekijöitä rangaistaisi pelkästään siitä syystä, että he ovat nuoria.

4.2.6.2 Elinikäisen oppimisen haasteisiin vastaaminen

a) Varmistetaan kaikille tarvittavat edellytykset elinikäiseen oppimiseen, joka mahdollistaa osaamisen kartuttamisen ja pääsyn korkeampaa ammattitaitoa edellyttäviin työtehtäviin, minkä myötä täytetään Eurooppa 2020 -strategian osallistavan kasvun tavoite.

⁽¹⁵⁾ Ks. ETSK:n lausunto ”Euroopan sosiaalirahaston tulevaisuus vuoden 2013 jälkeen”, EUVL C 132, 3.5.2011, s. 8.

- b) Parannetaan kaikkien niiden koulutusta (jatko- ja uudelleen-koulutus), jotka ovat integroituneet työmarkkinoille mutta joiden koulutustaso on riittämätön. Näiden aloitteiden yhteydessä on otettava huomioon kyseisten työntekijöiden ikä, työkokemus ja osaaminen.
- c) Vahvistetaan yksilöiden oikeus laadukkaaseen koulutukseen, josta annetaan todistus, ja sovitaan kaikille työntekijöille annettavan koulutuksen vuotuisesta tuntimäärästä koulutustasosta ja sopimustyyppistä riippumatta.
- d) Tuetaan yrityksissä yksilöllisen osaamisen kehittämiseen tähtävien suunnitelmien laatimista, johon työntekijät ja työnantajat osallistuvat yhdessä, ja otetaan huomioon yritysten (erityisesti pk-yritysten) olosuhteet työntekijöiden ja työnantajien Euroopan tasolla solmiman sopimuksen mukaisesti.
- e) Tuetaan aloitteita, joilla pyritään edistämään epävirallisen oppimisen tunnustamista, varmistamaan sen laatu sekä lisäämään virallisen järjestelmän ulkopuolella hankitun osaamisen tunnettuutta (esimerkiksi eurooppalainen osaamispassi).
- f) Luodaan tiivis yhteys ammatillisen koulutuksen ja työntekijän uran välille ja edistetään ammatillisen toiminnan harjoittamisen yhteydessä hankitun osaamisen tunnustamista, validointia ja sertifiointia. Kummassakin tapauksessa jäsenvaltioiden on valvottava arviointi- ja sertifiointipalvelujen laatua.
- g) Pyritään siihen, että koulutustoimet kohdennetaan ensisijaisesti työttömiin.
- h) Muistutetaan siitä, että julkisten palveluiden tehtävänä on osallistua aktiivisemmin sellaisia ensisijaisia kohderyhmiä koskevaan koulutuspolitiikkaan, joista esimerkkeinä mainittakoon työntekijät, joilla on alhainen ammattitaito ja koulutustaso, epävarmassa työsuhteessa työskentelevät sekä haavoittuvimmat ryhmät, kuten vammaiset, iäkkäät työttömät työnhakijat ja maahanmuuttajat.
- i) Otetaan sukupuoliulottuvuus asianmukaisesti huomioon työmarkkinoilla ja poistetaan eriarvoisuus ja syrjintä, erityisesti miesten ja naisten välinen palkkaero.

4.2.6.3 Osaamisen parantaminen ja iäkkäiden työntekijöiden potentiaalin hyödyntäminen

- a) ETSK painottaa, että pitkäaikaistyöttömyyteen liittyy merkittävä riski (tulojen ja taitojen menetys sekä sosiaalinen syrjäytyminen), minkä johdosta se katsoo, että julkisilla työvoimapaalveluilla on oltava nykyistä aktiivisempi rooli kyseisten työttömien työllistämässä sekä aktiivisten työllisyys- ja ammattikoulutuspolitiikkojen kehittämisessä.
- b) Sekä EU:n että jäsenvaltioiden tasolla käytävällä alakohtaisella työmarkkinaosapuolten vuoropuhelulla on keskeinen rooli osaamiseen liittyvien ongelmien ratkaisemisessa, mikä korostaa myös pätevyksiä käsittelevien alakohtaisten neuvostojen merkitystä.
- c) Tätä taustaa vasten työehtosopimusneuvottelut on säilytettävä ja niitä on hyödynnettävä, sillä sekä työntekijöiden että yritysten intressissä on parantaa osaamista.
- d) Kriisiaikana olisi perusteltua voida turvautua Euroopan sosiaalirahastoon osaamisen parantamiseen tähtävien toimenpiteiden sekä kunnollisten työpaikkojen luomiseen tähtävien innovatiivisten hankkeiden rahoittamiseksi.
- e) On myös luotava edellytykset sille, että iäkkäät ihmiset päättävät jäädä työelämään pidempään parantamalla terveysoloja, mukauttamalla ihmisten työtehtäviä, lisäämällä työn arvostusta ja nostamalla osaamistasoa ILO:n suosituksessa nro 162 ⁽¹⁶⁾ määriteltyjen periaatteiden mukaisesti.
- f) Tähän liittyen on erityisesti hyödynnettävä iäkkäiden työntekijöiden potentiaalia osaamisen siirtämiseksi työpaikoilla. Työntekijöiden ja yritysten edustajat voisivat käydä aiheesta keskustelua.

Bryssel 14. heinäkuuta 2011

*Euroopan talous- ja sosiaalikomitean
puheenjohtaja*
Staffan NILSSON

⁽¹⁶⁾ Iäkkäitä työntekijöitä koskeva suositus nro 162, 1980, ILO (<http://www.ilo.org/ilolex/cgi-lex/convde.pl?R162>).